

Gdańsk, 25.08.2025.

dr hab. Justyna Siemionow, prof. UG
Uniwersytet Gdański
Wydział Nauk Społecznych
Instytut Pedagogiki
Zakład Pedagogiki Specjalnej

**Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego oraz organizacyjnego
dra Arkadiusza Kamińskiego
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych dyscyplinie pedagogika
prowadzonym na Uniwersytecie Wrocławskim**

W recenzji przedstawiam ocenę dotyczącą tego, czy przedłożona przez dra Arkadiusza Kamińskiego dokumentacja osiągnięć i dorobku naukowego odpowiada wymogom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2028 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 roku, poz. 478 z późn. zm. – w aspekcie nadania w/w stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika. Moja recenzja będzie miała trzy części. W pierwszej – dokonam prezentacji sylwetki zawodowej i naukowej Kandydata, w drugiej – omówię przedstawione do oceny publikacje ze szczególnym uwzględnieniem osiągnięcia pt. Działalność resocjalizacyjna Państwowych Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych w latach 1981 – 1994, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków, 2024 oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej. Trzecia to konkluzja z uzasadnieniem.

Sylwetka zawodowa i naukowa Kandydata

Drogę rozwoju naukowego dr Arkadiusza Kamińskiego charakteryzuje silne osadzenie w praktyce działań wychowawczych związanych z młodzieżą niedostosowaną społecznie. Studia magisterskie w zakresie pedagogiki specjalnej z ukierunkowaniem na resocjalizację Kandydat ukończył w roku 1994 i w tym też roku rozpoczął pracę w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. Zatem, ponad 30-letnia aktywność zawodowa dr Kamińskiego, w której wykonywał swoje zadania na różnych stanowiskach, także na kierowniczych, dostarczyła mu cennych doświadczeń zawodowych, które Habilitant stara się przekładać na pracę naukową.

Widoczny jest tu rozwój zawodowy i dążenie Kandydata do budowania swojego praktycznego warsztatu pedagogicznego.

Od 2007 roku dr Kamiński pracuje na Uniwersytecie Wrocławskim, na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych, w Instytucie Pedagogiki. Jak łatwo można policzyć, tu też szykuje się wkrótce piękny jubileusz – obecnie to dwadzieścia osiem lat. Łączenie pracy w ośrodku z pracą na uczelni czy nawet uczelniach, nie jest zadaniem łatwym, wymaga od specjalisty płynnego poruszania się po dwóch różnych światach – praktyki resocjalizacyjnej oraz nauki i kultury akademickiej. Ponadto, wiąże się to bardzo dobrą organizacją pracy i wysokim stopniem samodyscypliny. Dr Arkadiusz Kamiński jest od wielu lat, również prezesem Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Resocjalizacji, co dało mu możliwość zwracania uwagi badaczy na realne problemy tych instytucji oraz pracującej w nich kadry pedagogicznej. Moim zdaniem to bardzo ważne i cenne aby pisać o tym oraz uczyć studentów tego, co się robi czy robiło na co dzień, daje to szansę badaczom aby rzeczywiście poprzez swoje dokonania pozytywnie wpływali na otaczającą rzeczywistość społeczną. Jest to istotne także z perspektywy kształcenia przyszłych kadr pedagogicznych, które poprzez tego typu publikacje mają szansę lepiej przygotować się do wyzwań związanych z pracą w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych.

Warto podkreślić, że współpraca z innymi ośrodkami akademickimi, na którą wskazuje Kandydat na str. 1 i 2 autoreferatu, poza aktywnością dydaktyczną, miała także wymiar naukowy – z pracownikami większości tych uczelni dr Kamiński wspólnie przygotowywał publikacje naukowe. Interesujące i ważne, dla subdyscypliny pedagogiki reprezentowanej przez Kandydata, jest to, że był on w składzie zespołu, w latach 2016-2017, który w porozumieniu z Ministerstwem Edukacji przygotowywał narzędzie do oceny stopnia wprowadzenia standardów funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych, co miało uporządkować i ujednoczyć podstawowe zadania oraz poziom ich realizacji w tego typu placówkach.

Analiza całokształtu aktywności zawodowej Kandydata w perspektywie biograficznej odzwierciedla wskazane powyżej 'kamienie milowe' na drodze Jego naukowego rozwoju. Wyraźnie widoczna jest stałość i spójność pola problemowego – resocjalizacja nieletnich, w którym dr Kamiński lokuje swoje badania, z drugiej strony widać umiejętność korzystania z

zastanego w danym obszarze praktyki potencjału i współtworzenia jego zmiany, tzn. wnoszenia autorskiego wkładu na rzecz przeobrażeń w tym obszarze. Chcę zwrócić uwagę, że młodzieżowe ośrodki wychowawcze w latach 2000 – 2015 przechodziły intensywne zmiany, między innymi dzięki takim zaangażowanym osobom jak dr Arkadiusz Kamiński. Moim zdaniem, zasługuje to na szczególne podkreślenie, bo wiąże się z intensywną pracą i wysiłkiem, zapewne kosztem życia rodzinnego i innych pozazawodowych aktywności.

Osiągnięcie naukowe

Dr Arkadiusz Kamiński jako osiągnięcie naukowe będące podstawą do nadania stopnia doktora habilitowanego przedstawia autorską monografię pt. *„Działalność resocjalizacyjna Państwowych Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych w latach 1981-1994”* (2024). To publikacja bardzo potrzebna, ciekawa, bez wątplenia, jej powstanie wymagało wiele pracy, analiz, poszukiwań oraz badawczej cierpliwości, a co ważne – naukowej dojrzałości. Czytając omawianą publikację, nie miałam cienia wątpliwości, że pisał to Autor, który bardzo dobrze orientuje się w omawianej problematyce. Badania prowadzone w oparciu o dokumenty zastane, nie są łatwe. Publikacja rzeczywiście wypełniła pewną lukę w obszarze zagadnień dotyczących funkcjonowania ośrodków wychowawczych. Wskazane ramy czasowe prowadzonych analiz, uważam za trafne. Rzeczywiście w połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku, już po opublikowaniu „Twórczej Resocjalizacji – Wybrane metody pomocy dzieciom i młodzieży” Marka Konopczyńskiego – było wiadomo, że w resocjalizacji nieletnich idą zmiany. Dr Kamiński stawia trafne problemy badawcze, w kolejnych rozdziałach prezentując dane z analizy dokumentów oraz z obowiązujących wówczas aktów prawnych. Moim zdaniem Autor zostawia czytelnika z tym ogromem informacji, nie precyzując odpowiedzi na te pytania badawcze. Pozostawia je otwarte. Moim zdaniem, domknięcie i w podsumowaniu powrót do określonych we wstępie problemów badawczych byłyby dla odbiorców pomocny. To czego brakuje mi w omawianej monografii, to wskazania jakie metody zostały zastosowane w omawianych badaniach. Dr Kamiński świetnie łączy wątek resocjalizacji z historią wychowania, stąd też kierując się ścieżką metodologii badań historii wychowania, którą przyjął Autor, umieszczając opis zrealizowanego projektu badawczego we wstępie, a nie wyodrębniając samodzielnego rozdziału metodologicznego, co praktykowane jest w większości publikacji naukowych z pedagogiki, nie odnajduje tam omówienia źródeł pierwotnych i wtórnych, ani też kryteriów doboru tych źródeł. Na stronach 13 i 14 Habilitant

wymienia ogólnie te źródła. Oczywiście są one tak liczne, że wskazanie ich wszystkich szczegółowo, nie jest potrzebne, jednak podział ich na konkretne typy i wskazanie przykładów np. w tabeli, zdecydowanie ułatwiłoby orientację w tym zakresie. Pozwolę sobie jeszcze dodać, że prezentacja kolejnych kroków analizy danych, czy może ujmę to jako – określenie etapów pracy historyczno-pedagogicznej, jeszcze bardziej pokazałaby jak złożony, wymagający, a przede wszystkim czasochłonny był to projekt badawczy. Kolejne rozdziały publikacji, świetnie współgrają z określonymi (str.13) problemami badawczymi. W zakończeniu, na str. 179 i 180 odnajdujemy kilka zdań, które nawiązują do teraźniejszości resocjalizacji nieletnich – Ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich z 9 czerwca 2022. I tu również odczuwam niedosyt, Autor w niewielkim stopniu wskazał znaczenie zrealizowanych przez siebie badań dla rozwoju współczesnej pedagogiki, a ja widzę tu ogromny i niewykorzystany przez Habilitanta potencjał prezentowanej pracy, m.in. w zakresie analizy efektywności oddziaływań państwowych młodzieżowych ośrodków wychowawczych, gdyż to zagadnienie jest dziś nadal ogromnie ważne, analizowane przez badaczy i praktyków, którzy ciągle nie znajdują odpowiedzi jak efektywność procesu resocjalizacji mierzyć i analizować.

Dr Arkadiusz Kamiński biegle operuje właściwie dobranym słownictwem i terminologią z badanego przez siebie obszaru, równie sprawnie łącząc to z językiem dzisiejszej pedagogiki. I chociaż mogą dziś zaskakiwać takie określenia jak np. ‘osobnik’, to oddają one również historycznie i merytorycznie specyfikę funkcjonowania państwowych młodzieżowych ośrodków wychowawczych z tamtego okresu.

Równie ciekawe są opisy dotyczące kadry pedagogicznej pracujących w tych placówkach w analizowanym przez Kandydata okresie. Interesujące i mogące zainspirować innych badaczy są prezentacje metod i form pracy resocjalizacyjnej z nieletnimi, jak np. system punktowy, o którym aktualnie wiemy, że jest całkowicie nieskuteczny w przypadku dorastającej młodzieży i raczej prowadzi do dostosowania niż do trwałej zmiany.

Habilitant w omawianej publikacji wykazuje się precyzją tych opisów, które zawierają wiele szczegółów, ciekawostek historycznych, a ilustrowanie ich konkretnymi przykładami – uważam, za bardzo dobry pomysł wzbogacający omawianą monografię.

Podsumowując, prezentowaną do oceny publikację uważam, za ważną, dobrze opracowaną i przygotowaną, której najsłabszą częścią jest opis metodologii badań zrealizowanego projektu.

Publikacyjny dorobek towarzyszący omówionemu powyżej osiągnięciu naukowemu oraz działalność dydaktyczna i organizacyjna

Dr Arkadiusz Kamiński w załączonym wykazie osiągnięć naukowych wskazuje sześć monografii, które powstały w latach 2014 – 2024, wszystkie są we współautorstwie, zatem Habilitant potrafi współpracować w zespole badawczym, a współpraca ta ma wymiar międzyuczelniany.

Zdaję sobie sprawę, że niektóre zagadnienia lepiej jak są omówione i zbadane w zespole, gdyż ich złożoność nie pozwala na samodzielną, jedno autorską publikację. Poza tym bardzo często potrzebujemy dziś danych i analiz na tu i teraz, a praca zespołowa może przyczynić się do tego, że dany tekst czy opracowanie powstanie szybciej.

Chciałabym jeszcze zwrócić uwagę, na to, że zgodnie z wskazaniem Rady Doskonałości Naukowej: *w przypadku prac dwu- lub wieloautorskich zaleca się złożenie oświadczenia przez habilitanta oraz współautorów wskazujące na ich merytoryczny (a NIE procentowy) wkład w powstanie każdej pracy [np. twórca hipotezy badawczej, pomysłodawca badań, wykonanie specyficznych badań (np. przeprowadzenie konkretnych doświadczeń, opracowanie i zebranie ankiet, itp.), wykonanie analizy wyników, przygotowanie manuskryptu artykułu, i inne]. Określenie wkładu danego autora, w tym habilitanta, powinno być na tyle precyzyjne, aby umożliwić dokładną ocenę jego udziału i roli w powstaniu każdej pracy.*

Dr Arkadiusz Kamiński – tego w swojej dokumentacji nie dopełnił, wskazując jedynie w każdym przypadku tylko procentowy wkład w powstanie danej publikacji. Stąd, uniemożliwia to pełną i właściwą analizę zaprezentowanych prac zbiorowych w kontekście indywidualnej aktywności naukowej Habilitanta.

Kolejny ważny punkt w dorobku naukowym Kandydata stanowią rozdziały w pracach zbiorowych. W większości powstały one w okresie, kiedy inaczej pozycjonowano tego typu publikacje. Patrząc na nie przez pryzmat, już przeszłego modelu uprawiania nauki, ale taki wtedy był. Obecnie, mniej więcej od roku 2020, raczej nie powinny one dominować wśród aktywności naukowej kandydatów, jednakże warto spojrzeć na ten aspekt dorobku z jeszcze innej strony.

Rozdziały w pracach zbiorowych są typowe dla aktywności publikacyjnej badaczy i pracowników naukowych z pedagogiki. Podobnie jak artykuły powyżej kilku autorów, opiewające na kilka stron, w wysoko pozycjonowanych publikacjach z nauk medycznych czy ścisłych. Jeszcze raz podkreślam, że taki był model publikowania w okresie, kiedy Habilitant przygotowywał te prace. Poniżej odniosę się do tych osiągnięć Kandydata.

Z przedstawionych do oceny dwudziestu rozdziałów w pracach zbiorowych, przeważająca większość z nich to opracowania teoretyczne, skupione wokół zagadnienia funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych, ich zadań oraz codzienności podopiecznych. To są, jak już pisałam potrzebne opracowania, najlepiej – jak w omawianym przypadku – pisane przez osobę, która praktykuje to o czym pisze.

Dwa z tych rozdziałów – z roku 2003 i 2007 – to opracowania popularnonaukowe przygotowane z okazji kolejnych jubileuszów placówki, w której pracuje Kandydat.

Te prace – które mają komponent badawczy, tzn. nawiązują do badań lub je prezentują, mają słabą stronę metodologiczną. Wśród omawianego typu publikacji, za bardzo ciekawe uważam: „Media w procesie resocjalizacji nieletnich” (2005) jak również „Rozwój kompetencji cyfrowych oraz bezpieczne korzystanie z sieci podopiecznych placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich” (2020). Szczególnie pierwszy z nich zasługuje na wyróżnienie, gdyż został napisany w okresie, gdzie jeszcze nie zgłębiono i nie poruszano tego zagadnienia – było to moim zdaniem innowacyjne.

Praca pt. „Efektywność oddziaływań resocjalizacyjnych wobec podopiecznych placówek dla nieletnich” (2009) – jest moim zdaniem wartościową pracą i przyznam, że szkoda iż Habilitant nie zgłębił tego obszaru, który rzeczywiście stanowi wyzwanie dla praktyków i teoretyków resocjalizacji. Nadal to zagadnienie tworzy lukę w dorobku naukowym pedagogiki resocjalizacyjnej.

W swoim dorobku prezentowanym do oceny Habilitant wskazuje, że jest Autorem czterech artykułów naukowych oraz współautorem trzech kolejnych. Kryterium miejsca publikacji nie jest oczywiście najważniejsze, kluczowa dla oceny jest ich jakość oraz znaczenie w dyscyplinie pedagogika. Moim zdaniem na uwagę zasługują prace: dwa teksty opublikowane w czasopiśmie „Wychowanie w Rodzinie”, jeden w „Resocjalizacji Polskiej”, jeden w anglojęzycznym czasopiśmie wydawanym przez Uniwersytet Wrocławski – „Journal of Education Culture and Society”.

Niestety, moim zdaniem ten element dorobku Kandydata nie jest wystarczający i oczekiwałabym w tym obszarze większej aktywności naukowej, wyrażonej publikacjami w uznanych czasopismach krajowych jak i zagranicznych. Łącznie siedem artykułów naukowych, nie tworzy mocnej strony prezentowanego dorobku.

Aspekt umiędzynarodowienia dorobku i współpracy międzynarodowej, wyrażony poprzez publikacje, projekty, wystąpienia konferencyjne czy wspólne badania – jest praktycznie nieobecny w dorobku Kandydata. W zaprezentowanych do oceny można odnaleźć jedynie artykuł opublikowany w „Journal of Poetry Therapy” (2021), jego tytuł zaskakuje, aczkolwiek stanowi również interesujący punkt w dorobku Kandydata, pokazującym, że jest On otwarty i gotowy na zagadnienia nieco odbiegające od głównego nurtu Jego aktywności naukowej, stanowiąc ciekawe jej urozmaicenie.

Wracając, jeszcze do całości dorobku naukowego dra A. Kamińskiego, to wydaje się on rzeczywiście spójny i oscylujący wokół konkretnych pól tematycznych, które sam Autor opisuje jako: dotyczące samych instytucji resocjalizacyjnych oraz problematyki związanej z dziećmi i młodzieżą (str. 5 autoreferatu). Uważam, że z korzyścią dla oceny dorobku dra Kamińskiego byłoby bardziej szczegółowe opisanie tych pól badawczych, jak również poszerzenia tych pól, które wskazywałyby na rozwój naukowy Habilitanta.

Na szczególną uwagę zasługuje aktywność naukowa dra Kamińskiego wyrażona poprzez udział w seminariach i konferencjach naukowych, których po uzyskaniu stopnia doktora naliczyłam ponad trzydzieści. Znaczna część z nich ma wymiar wydarzeń organizowanych przez same instytucje resocjalizacyjne, jednak to nie umniejsza ich rangi, a wręcz przeciwnie. Moim zdaniem to ważne dla środowiska praktyków resocjalizacji wydarzenia, które przyczyniają się do istotnych zmian w obszarze resocjalizacji nieletnich i do rozwiązywania ważnych problemów młodzieżowych ośrodków wychowawczych, jak np. coroczny Kongres Kadry Zarządzającej Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych w Goniądzu. To tam właśnie badacze mogą poznać realne problemy i wyzwania z jakimi borykają się pracownicy młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

Habilitant w swoim autoreferacie wskazuje również na aktywny udział w czterech projektach z zakresu szeroko ujmowanej profilaktyki i resocjalizacji, w których łączył swoje doświadczenie i wiedzę opartą na nim z pracą naukową.

Z załączonej do oceny dokumentacji wynika, że pan dr Arkadiusz Kamiński jest cenionym i lubianym przez studentów wykładowcą, jak również docenianym przez Rektora UW pracownikiem badawczo-dydaktycznym. Nie tylko na swojej macierzystej uczelni, ale również w innych ośrodkach akademickich z którymi współpracował, prowadził zajęcia oscylujące wokół tematyki resocjalizacji nieletnich, funkcjonowania tych instytucji, metod pracy, jak i samej młodzieży niedostosowanej społecznie. Jeżeli chodzi o pozostałe aspekty aktywności organizacyjnej na uczelni (Uniwersytet Wrocławski) np. pełnienia funkcji kierowniczych jednostek, zakładów itp. – nie znajduję na ten temat żadnych informacji.

Konkluzja

Podsumowując:

dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny Kandydata, koncentruje się na problematyce, w której posiada on wieloletnie doświadczenie i kompetencje zawodowe.

Dorobek ten ma widoczny rys aplikacyjny, co w połączeniu z aktywnością naukową, stanowi jego wartość i wkład w dyscyplinę pedagogika. Zaprezentowany do oceny dorobek układa się w spójną i konsekwentnie rozwijaną jednowątkową ścieżkę badawczą związaną z szeroko rozumianym procesem resocjalizacji nieletnich w środowisku instytucjonalnym. Przedstawione osiągnięcia spełniają podstawowe wymagania stawiane kandydatom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego.

Prace Kandydata mieszczą się w zakresie dyscypliny pedagogika i stanowią istotny, choć przede wszystkim aplikacyjny wkład w jej rozwój.

Habilitant spełnił wymogi zawarte w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, dlatego pozytywnie oceniam złożony przez Niego wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie pedagogika.

Kończąc, chciałabym dodać, że są różne drogi dochodzenia do celu, w przypadku dra Arkadiusza Kamińskiego miała ona początek w pracy zawodowej na różnych stanowiskach- pedagoga, wychowawcy, dyrektora w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, samodzielnie

jako praktyk zdobywał kolejne szczeble naukowego rozwoju i pokonywał wiele trudności. Tak jak już podkreślałam w prezentowanej recenzji, łączenie tych dwóch środowisk tzn. środowiska instytucji resocjalizacyjnej/praktyki z akademicko-naukowym środowiskiem uczelni – jest wyzwaniem i wiąże się z ciężką, systematyczną pracą. Opiniując złożony przez Kandydata wniosek – chciałabym to docenić.

Mając na uwadze całość działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej Kandydata, pomimo wskazania określonych mankamentów w Jego dorobku, wnoszę o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego i dopuszczenie Go do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Gdańsk, 20 sierpnia 2025.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jadwiga Świerczak', written in a cursive style.